

J. Z.

[Od Redakcji]

Prace Polonistyczne Studies in Polish Literature 26, 3-6

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tom ten jest poświęcony pamięci profesora Uniwersytetu Łódzkiego doktora Jana Dürr-Durskiego.

Zmarły nagle 20 kwietnia 1969 roku historyk literatury staropolskiej prof. Jan Dürr-Durski był od 1960 roku redaktorem naczelnym „Prac Polonistycznych”. Pod jego kierunkiem ukazało się dziesięć serii naszego rocznika. „Prace Polonistyczne” w tym okresie, zgodnie z zainteresowaniami Profesora nasycane były problematyką staropolską. Nie wyczerpuje ona jednak ani tematyki kolejnych roczników redagowanych przez kolegium pod kierunkiem prof. Jana Dürr-Durskiego, ani nie jest jedynym terenem jego dociekań badawczych. Obok rozpraw dotyczących literatury staropolskiej troszczył się Zmarły o umieszczanie w kolejnych tomach artykułów i prac materiałowych dotyczących literatury i kultury związanej z naszym miastem. W roku 1966 ukazała się seria w całości „łódzka”. Duże znaczenie przywiązywał także prof. Jan Dürr-Durski do publikowania rezultatów badań folklorystycznych. Akceptował do druku liczne prace związane z literaturą najnowszą.

Ten wszechstronny wachlarz prezentowanej w „Pracach Polonistycznych” tematyki jest odzwierciedleniem dydaktycznych i naukowych zainteresowań Profesora.

Jan Dürr-Durski rozpoczął pracę na Uniwersytecie Łódzkim w 1949 roku jako zastępca profesora. Od 1954 roku był profesorem nadzwyczajnym, kierownikiem Zakładu Literatury Staropolskiej, a w rok później powierzono mu także kierowanie całą zespołową Katedrą Literatury Polskiej. Nie sposób w krótkim szkicu wymienić wszystkie zasługi Profesora na polu organizacyjnym i dydaktycznym. Warto jednak zatrzymać się i skomentować nieco szerzej działalność prof. Dürr-Durskiego jako wychowawcy kilkunastu roczników absolwentów łódzkiej polonistyki. Studenci naszego Uniwersytetu otrzymywali, obok rozległej i wszechstronnej panoramy literatury staropolskiej, szkicowanej w ramach wykładów kursowych, niezwykle cenne wykłady monograficzne. Szczególnie dużo czasu poświęcał prof. Dürr-Durski wizerunkom pisarzy XVII wieku, takim jak Wacław Potocki, Zbigniew Morsztyn, Daniel Naborowski. Pojawiały się też cykle

poświęcone teatrowi i dramatowi staropolskiemu. Problematyka staropolska dominowała także na seminarium magisterskim Profesora. Była przedmiotem kierowanych przez niego przewodów doktorskich.

Prof. Jan Dürr-Durski, znawca twórczości Wyspiańskiego, interesował się również literaturą XIX i XX stulecia. Pasjonowała go folklorystyka, a szczególnie tak zwany „drugi rynek księgarski”. Stąd też na seminarium Profesora pojawiały się prace magisterskie stanowiące odbicie tych zainteresowań. Kierowane przez prof. Dürr-Durskiego prace doktorskie dotyczyły także tego obszaru naukowych penetracji ich promotora.

Wszechstronność tych zainteresowań i omówionej w zarysie działalności dydaktycznej Profesora jest rezultatem, jak to było wspomniane, wielokierunkowych dociekań naukowych podejmowanych przez Jana Dürr-Durskiego.

Debiut jego przypada na rok 1923. Dwudziestolecie międzywojenne przynosi szereg rozpraw poświęconych głównie twórczości Stanisława Wyspiańskiego. Pisarz ten jest także przedmiotem pracy, na podstawie której w 1928 roku uzyskał Jan Dürr-Durski doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim, którego zresztą był wychowankiem. Opracowana wspólnie z Leonem Płoszewskim *Korespondencja Stanisława Wyspiańskiego*, praca stanowiąca w pewnym stopniu podsumowanie tego kierunku naukowej działalności prof. Dürr-Durskiego ujrzała światło dzienne w 1939 roku. Cały nakład uległ jednak zniszczeniu w czasie wojny. Przed śmiercią Profesor przygotowywał nową edycję, której jednak nie zdążył już ukończyć. Współedytorem był w tym czasie także Leon Płoszewski.

Stanisław Wyspiański nie jest jedynym pisarzem, któremu poświęca swe przedwojenne rozprawy. Pojawiały się prace o Stefanie Żeromskim, Józefie Conradzie, Adolfie Dygasińskim, Gabrieli Zapolskiej oraz drobniejsze rozprawki dotyczące np. literatury romantycznej.

Powojenne zainteresowania naukowe Profesora skupiają się na trzech problemach: dramacie renesansowym, literaturze XVII wieku oraz pracach z zakresu folklorystyki.

Badania nad dramatem staropolskim podjęto w ostatnim dwudziestolecu i prowadzono je na szeroką skalę. Prof. Dürr-Durski położył tu duże zasługi. Jest wydawcą *Antitemiusza*, jezuickiego dramatu szkolnego. Edycja ukazała się w 1957 roku i opracowana była na podstawie rękopisu upsalskiego. Uzupełniła ją obszerna rozprawa *Ze studiów nad „Antitemiuszem”* umieszczona w „*Zeszytach Naukowych UŁ*”. Zainteresowania

dramatem staropolskim z jednej strony, z drugiej zaś kulturą mieszczańską przyniosły badania nad problematyką teatru mieszczańskiego. Temu zagadnieniu poświęcona jest rozprawa *O mieszczańskim teatrze renesansowym* drukowana w „Pamiętniku Teatralnym”.

Literatura XVII wieku to drugi obszar powojennych penetracji naukowych prof. Jana Dürr-Durskiego. Rejestr zasług Profesora rozpocząć tu wypada od wymienienia szeregu edycji krytycznych, które przygotował do druku. Jan Andrzej Morsztyn, Wacław Potocki, Zbigniew Morsztyn i Daniel Naborowski — oto nazwiska pisarzy, których spuścizna literacka została opracowana przez prof. Dürr-Durskiego. Dodać tu należy jeszcze wybór wierszy noszący tytuł *Ariane polscy w świetle własnej poezji*. Wszystkie te edycje przygotowane zostały z filologiczną starannością i poprzedzone obszernymi wstępami. Jan Andrzej Morsztyn to poeta „wydobyty z rękopisów” przez wydawcę. W świecie polonistycznym przyniosły Profesorowi uznanie edycje poezji Zbigniewa Morsztyna i Daniela Naborowskiego. Temu ostatniemu poświęcił prof. Dürr-Durski oddzielną książkę *Daniel Naborowski. Monografia z dziejów manieryzmu i baroku w Polsce*. W pracy tej przeprowadzona została analiza twórczości poety na tle „ogólnych koncepcji epoki”. W Naborowskim widział autor kontynuatora dzieła Jana Kochanowskiego, podobnie jak w Zbigniewie Morsztynie ostatniego przed sentymentalizmem wielkiego liryka staropolskiego. Punktem wyjścia rozważań historycznoliterackich jest dla prof. Dürr-Durskiego biografia pisarza. Już jednak we wstępach do wspomnianych edycji sformułowane zostały pewne ogólne cechy polskiej literatury barokowej. Ich rozwinięcie i pełniejszą dokumentację dał Profesor w ostatniej swej monografii. Protestował przeciwko rozumieniu baroku jako prądu literackiego, w którym utwory wykazują jedynie przerost zdobnictwa. Skoncentrowana kompozycja, jej dynamiczność, ukonkretniona metaforyka to zdaniem Profesora reprezentatywne cechy tego kierunku literackiego. Monografia o Naborowskim przynosi także próbę „skodyfikowania estetyki manieryzmu w Polsce”.

Jak każda praca naukowa tak i publikacje prof. Dürr-Durskiego spotykały się z różnorodnym przyjęciem przez recenzentów. Raz zajętego stanowiska bronił autor zdecydowanie dowodząc słuszności swoich poglądów.

Prace prof. Dürr-Durskiego dotyczące literatury XVII wieku w Polsce dają podstawę do historycznoliterackiej syntezy polskiego baroku.

W tomie „Prac Polonistycznych” z 1969 roku, ostatniej serii redagowanej przez Profesora ukazał się jego artykuł *Krakowia-ki — Śpiewki na księży — Szopkowe pieśni nowiniarskie*. Wraz z wcześniej publikowanymi materiałami dotyczącymi folklorystyki stanowi ta praca przykład nie tylko zainteresowań naukowych autora, ale i pasji zbieracza.

Obejmująca bez mała sto pięćdziesiąt pozycji bibliografia publikacji, dwudziestoletnia pełna poświęcenia praca dydaktyczna na uniwersytecie, ponad stu wychowanych magistrantów, trzech wypromowanych doktorów, prace redaktorskie, odczyty — wszystko to składając się na biografię wychowawcy młodzieży i naukowca uzmysławia nam stratę poniesioną przez naukę polską i naszą uczelnię.

J. Z.